

Granskning av kvaliteten i förskolan

Jönköpings kommun

Innehåll

Sammanfattning	1
1. Inledning	3
2. Granskningsresultat	5
3. Diskussion och bedömning	15
Bilaga 1 – Resultat på nationella prov matematik årskurs 3	17
Bilaga 2 – Resultat på nationella prov svenska årskurs 3	18

Sammanfattning

Deloitte AB har av de förtroendevalda revisorerna fått uppdraget att granska kvaliteten i förskolan i Jönköpings kommun.

Revisionsfråga

Har barn- och utbildningsnämnden ändamålsenlig styrning och ledning av kvaliteten i förskolan?

Svar på revisionsfråga

Vår bedömning är att barn- och utbildningsnämnden uppvisar brister i styrning och ledning av kvaliteten i förskolan.

Utifrån vad som framkommit i granskningen lämnas följande iakttagelser och rekommendationer:

Iakttagelser

- Det saknas en gemensam definition av kvalitetsbegreppet i förskolan mellan nämnd, personal, föräldrar och andra aktörer.
- Nämnden har ett antal prioriterade områden som skall få särskilt fokus i verksamheten. I intervjuer med personal som arbetar inom förskolan framgår att det finns en osäkerhet om vilka fokusområden som är aktuella.
- Nämnden arbetar systematiskt med att försöka säkerställa att satsningar i förskolan ger högre kvalitet men bedöms ha ytterligare arbete kvar i de processerna innan detta kan sägas vara fullt ut ändamålsenligt. Bland annat beroende på att det råder en osäkerhet om vilka kvalitetskriterier som gäller inom organisationen. Det beror

också på svårigheter för nämnden att utveckla det sista steget i processen och åstadkomma faktiska förändringar.

- Forskning menar att det finns ett positivt samband mellan förskola av god kvalitet och senare skolprestationer. Vi kan inte styrka ett sådant samband i denna granskning men förvaltningen överväger att ta fram kriterier för att kunna följa sambandet mellan satsningar på förskolan och elevernas skolresultat över längre tid.
- Personalen i förskolan framhåller en bristande återkoppling från grundskolan avseende barnens kunskapsnivåer.
- Nämnden avser att skapa förutsättningar för god kvalitet i förskolan genom minskat antal barn per avdelning samt genom att endast anställa förskollärare.
- Jönköpings kommuns genomsnittliga antal barn per avdelning ligger högre än vad nämnden satt som mål.
- Jönköpings kommun har en relativt sett hög personaltäthet jämfört med likartade kommuner. Personaltätheten kan dock spädas ut av långa öppettider i verksamheten.

Rekommendationer

- Barn- och utbildningsnämnden rekommenderas att sträva efter en enhetlig syn på kvalitetsbegreppen i förskolan mellan olika aktörer.
- Barn- och utbildningsnämnden rekommenderas att fortsätta arbetet med att utveckla nya metoder för att ta tillvara föräldrarnas uppfattning om förskolan.
- Barn- och utbildningsnämnden rekommenderas att vidta åtgärder för ökad samverkan mellan samt återkoppling från grundskola till förskola avseende barnens kunskapsnivåer.

- Barn- och utbildningsnämnden rekommenderas att fortsätta arbetet med att utveckla metoder för att kunna verifiera huruvida en större resursinsats i förskolan leder till bättre resultat i grundskolan.
- Barn- och utbildningsnämnden rekommenderas att utveckla det sista steget i processen avseende satsningar i förskolan för högre kvalitet, så att faktiska förändringar säkerställs.

Jönköping den 15 september 2015

DELOITTE AB

Johan Osbeck
Certifierad kommunal revisor

Jakob Janerheim
Revisor

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Deloitte AB har av de förtroendevalda revisorerna fått i uppdrag att granska kvaliteten i förskolan i Jönköpings kommun.

Verksamheten i Jönköpings kommun redovisar höga kostnader för barnomsorg och förskola vid jämförelse med struktursårsjusterade standardkostnader. Jämförelser av kostnader mot struktursårsjusterade standardkostnader ger en indikation på om en kommun har högre eller lägre kostnader än vad som motiveras av den egna strukturen enligt det kommunalekonomiska kostnadsutjämnningssystemet. En avvikelse kan bero på att kommunen bedriver verksamheten på en annan ambitions- eller effektivitetsnivå än riksgenomsnittet.

1.2 Syfte och avgränsning

Projektet syftar till att granska om barn- och utbildningsnämnden har ändamålsenlig styrning och ledning av kvaliteten i förskolan.

Granskningen avser i huvudsak förskolor i kommunal regi. Jämförelse har skett med fristående förskolor.

1.3 Revisionsfråga

Har barn- och utbildningsnämnden ändamålsenlig styrning och ledning av kvaliteten i förskolan?

1.4 Underliggande frågeställningar

- Vilka kvalitetskriterier har barn- och utbildningsnämnden för förskolan?
- Hur upplever föräldrar att kvaliteten är?
- Hur ser kostnaderna för förskolan ut i jämförelse med likvärdiga kommuner?
- Hur är personaltäteten i jämförelse med andra kommuner?
- Hur är barngruppernas storlek i jämförelse med andra kommuner?
- Andelen förskolelärare i förhållande till barnskötare och jämförbara kommuner?
- Sjukskrivningar och personalomsättning i personalgrupperna?
- Medför satsningar i förskolan bättre resultat i grundskolan i Jönköpings kommun jämfört med andra kommuner?
- Hur följer nämnden upp om satsningen på förskolan resulterar i högre kvalitet?
- Vad har barn- och utbildningsnämnden för metodik i kvalitetshänseende?
- Säkerställer nämnden att satsningen på förskolan medför högre kvalitet?

1.5 Revisionskriterier

Granskningens revisionskriterier är Kommunallag (1991:900), Skollag (2010:800), Läroplan för förskolan Lpfö 98, Skolverkets allmänna råd, kommunens uppföljning av kvalitet samt kommunens mål och riktlinjer.

1.6 Metod och granskningsinriktning

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och analys av statistik samt genom intervjuer. Intervjuer har genomförts med chef för förskola, skolutvecklingspartner, kvalitetscontroller, personalstrateg, 14 förskolechefer för kommunala och fristående förskolor samt 19 förskollärare och barnskötare.

1.7 Faktakontroll

Granskningsrapporten har faktakontrollerats av företrädare för utbildningsförvaltningen.

2. Granskningsresultat

I följande kapitel presenteras resultatet av genomförd granskning utifrån genomförda intervjuer och dokumentstudier.

2.1 Kvalitetskriterier för förskolan

Nationella kvalitetskriterier

Av förskolans läroplan framgår att: *"Förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas... // ...Syftet med utvärdering är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, dvs. verksamhetens organisation, innehåll och genomförande kan utvecklas så att varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande."*

Skolverkets definierar även kvalitet i förskolan som hur väl verksamheten:

- uppfyller nationella mål
- svarar mot nationella krav och riktlinjer
- uppfyller andra mål, krav och riktlinjer, förenliga med de nationella
- kännetecknas av en strävan till förnyelse och ständiga förbättringar utifrån rådande förutsättningar.¹

Kvalitet i förskolan utifrån de nationella riktlinjerna torde således innebära hur väl verksamheten uppfyller målen i läroplanen, kommunens mål, samt vad barn, föräldrar och andra aktörer lägger in i kvalitetsbegreppet.

Kommunfullmäktiges kvalitetskriterier för förskolan

Kommunfullmäktige har i kommunprogrammet för mandatperioden 2015 – 2018 angett inriktning för förskolan i Jönköpings kommun.

Av kommunprogrammet framgår att *"Förskolans och skolans uppgift är att ge våra barn och elever de kunskaper som är nödvändiga för att leva och fungera i ett modernt samhälle och tillsammans med föräldrarna fostra dem till ansvarskännande medborgare. Värdegrundsarbete ska genomsyra all skolverksamhet..."*.

Vidare har fullmäktige i kommunprogrammet fastställt följande mål för förskolan:

"Barngruppernas storlek skall under mandatperioden vara max 12 barn i småbarnsgrupp och 18 barn i syskongrupp."

Målet om barngruppernas storlek om 12 barn och 18 barn är i linje med tidigare beslut i kommunfullmäktige och barn- och utbildningsnämnden.

Nämndens krav och kvalitetskriterier för förskolan

Nämndens företrädare framhåller i intervjuer att deras främsta uppgift är att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med *skollag* samt *läroplan*. Vidare har nämnden tre uttalade definierade kvalitetskriterier som bland annat framgår av nämndens verksamhetsberättelse för år 2014:

- *En hög kompetens hos personalen*

---

¹ <http://www.skolverket.se/> 2015-06-02

- *Hög personaltäthet*
- *Små barngrupper.*

Av verksamhetsberättelsen för år 2014 framgår att kommunen under många år satsat på att ha en hög andel förskollärare. I intervjuer framgår också att det är uttalat att i första hand anställa högskoleutbildade förskollärare till verksamheten.

Nämnden har ett antal prioriterade områden som skall få särskilt fokus i verksamheten. I intervjuer med personal som arbetar inom förskolan framgår att det finns en osäkerhet om vilka fokusområden som är aktuella. Följande områden lyfts fram som prioriterade i genomförda intervjuer:

- Jämställdhet
- Integration
- Naturvetenskap och teknik
- Matematik.

lakttagelser

Nämnden har tre uttalade definierade kvalitetskriterier.

Det råder osäkerhet inom personalgrupperna avseende vilka av nämndens fokusområden som är aktuella.

2.2 Föräldrarnas syn på förskolans kvalitet

Nämndens brukarenkät

Nämnden har under flertalet år arbetat med brukarenkäter till föräldrar med barn i förskolan. Nämnden gör bedömningen att *"andelen*

vårdnadshavare som rekommenderar sitt/sina barns förskola till andra" ger en indikation om föräldrarnas syn på förskolans kvalitet.

- År 2014 var det 95 % av de svarande föräldrarna som rekommenderade sitt/sina barns förskola till andra.

Från och med år 2015 följs inte andelen föräldrar som rekommenderar sitt/sina barns förskola upp till följd av en låg och ojämnt fördelad svarsfrekvens på brukarenkäterna. Ett flertal förskolorområden får inget resultat i brukarenkäten till följd av den låga svarsfrekvensen.

Ett arbete har initierats inom nämnden med att utarbeta en ny strategi för hur föräldrarnas åsikter skall tas tillvara. Förvaltningen planerar att bjuda in fokusgrupper under hösten 2015 för att diskutera följande frågeställningar:

- Vad uppfattar vårdnadshavare som kritiska kvalitetsfrågor för förskolan?
- I valet av förskola – vilka faktorer avgör vad man väljer?
- Hur/på vilket sätt skulle vårdnadshavarna önska att kvalitetsfrågor kommuniceras med huvudmannen?

Utifrån samtalen med fokusgrupperna planerar nämnden att ta fram en ny modell för brukarenkäter till föräldrar i förskolan.

lakttagelser

För att få reda på vårdnadshavarnas syn på kvalitet arbetar nämnden med brukarenkäter och en mycket hög andel av föräldrarna skulle rekommendera sitt/sina barns förskola till andra (95 %, 2014).

På grund av låg svarsfrekvens i brukarenkäterna planerar förvaltningen att bjuda in fokusgrupper istället.

Lokala brukarenkäter

Det förekommer lokalt framtagna enkäter inom enskilda förskoleområden i nämndens verksamhet. Förskolechefer framhåller en högre svarsfrekvens på dessa enkäter. En möjlig orsak som lyfts fram är ett enklare språk än nämndens enkät. De lokalt framtagna brukarenkäterna saknar jämförbarhet med varandra och är därför av begränsad nytta för nämndens utvecklingsarbete på huvudmannanivå.

Föräldrarnas kvalitetskriterier

En samstämmig bild efter samtal med förvaltningsledning, förskolechefer och personal är att föräldrarnas viktigaste kvalitetskriterium är *tryggheten* på förskolan. I andra hand är uppfattningen att *lärande* och *pedagogik* är viktigt för föräldrarna. Vissa skillnader tycks finnas mellan olika förskolor och föräldrar i olika delar av kommunen värdesätter olika saker.

lakttagelser

Enligt de intervjuade är vårdnadshavarnas viktigaste kvalitetskriterium, *tryggheten* för barnen.

2.3 Resurser

Kostnader för förskolan i jämförelse med andra kommuner

Vid jämförelse med likvärdiga kommuner konstaterar vi att Jönköpings kommun har en kostnad som är i nivå med genomsnittet per inskrivet barn

år 2014. Lund och Umeå har en väsentligt högre kostnad per barn men flertalet kommuner har lägre kostnad per inskrivet barn.

Tabell 1. Kostnader förskola 2014

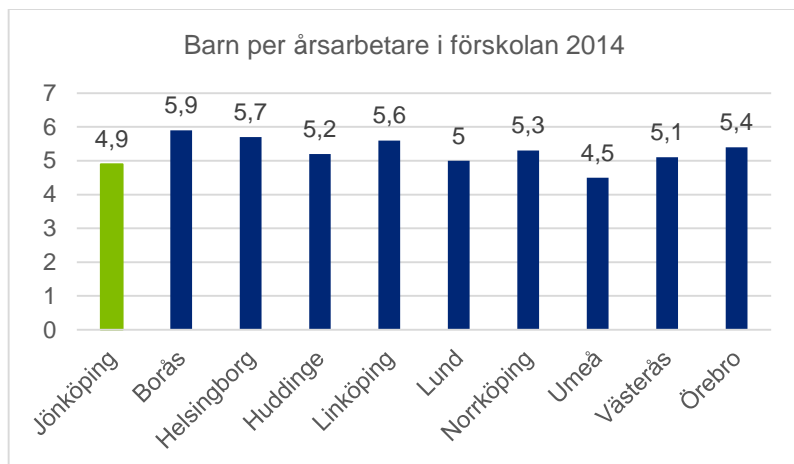
Kostnader förskola 2014	Kronor per inskrivet barn
Jönköping	133 503
Borås	118 904
Helsingborg	132 655
Huddinge	134 897
Linköping	132 085
Lund	149 381
Norrköping	120 808
Umeå	143 908
Västerås	133 453
Örebro	123 856
Genomsnitt kommuner i urvalet	132 345

lakttagelser

Jönköpings kommuns kostnader per inskrivet barn i förskolan är i ungefär nivå med genomsnittet för likvärdiga kommuner år 2014.

Personaltätheten i jämförelse med andra kommuner

Sett till antalet barn per årsarbetare är det endast Umeå som har färre barn per årsarbetare än Jönköping vid jämförelse mellan kommuner med 100 000 – 199 999 invånare. Uppgifterna i figur 1 nedan avser både förskolor i kommunal regi och förskolor i enskild regi.

Figur 1. Personaltäthet i förskolan 2014

Vi vill belysa att nyckeltalet avser det totala antalet barn i förskolan dividerat med antalet årsarbetare samt att uppgifterna måste tolkas med stor försiktighet. Förskolornas öppettider får betydelse för den faktiska personaltätheten.

I Jönköpings kommun skall alla förskolor vid behov ha öppet klockan 6 till 19. Det förekommer även att förskolor öppnar tidigare än klockan 6. Därutöver erbjuds omsorg under obekvämt arbetstid om det finns behov, så kallat nattis.

Övriga kommuner i jämförelsen erbjuder öppettider i olika mån. De kommuner som redovisar öppettider på sina respektive hemsidor har öppet enligt följande: Huddinge har öppet 6.30 – 18.00, Linköping 6 – 18.30, Lund 6.30 – 18.30, Norrköping 6.15 – 18.30, Umeå 6.30 – 18.30

och Västerås 6.30 – 18.30. Samtliga kommuner erbjuder, likt Jönköping, omsorg på obekvämt arbetstid när det finns behov.

Långa öppettider kan ha en utspädande effekt på personaltätheten samtidigt som det kan vara en viktig kvalitetsaspekt för föräldrar att det finns tillgång till förskola på obekväma tider.

lakttagelser

Jönköpings kommun erbjuder längre öppettider i sina förskolor än övriga kommuner i vår jämförelse.

Hur är barngruppernas storlek i jämförelse med andra kommuner?

Barn- och utbildningsnämnden har under flertalet år medvetet satsat resurser på ett lågt antal barn per avdelning i förskolan (minskade barngrupper). Detta är i linje med avsikterna i kommunprogrammet 2011 – 2014 samt 2015 – 2018 och överensstämmer med skrivelser i kommunens verksamhets- och investeringsplan som fastställs av kommunfullmäktige.

Nämnden fastställde år 2010 att:

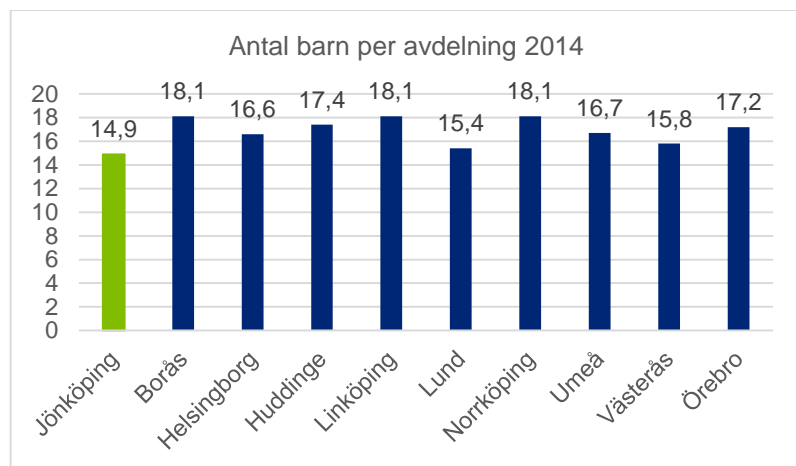
- *Från och med höstterminen 2013 är målsättningen att högst 12 barn skrivs in i barngrupper för barn under 3 år och högst 18 barn i barngrupper för barn över 3 år.*

Barn- och utbildningsnämnden följer upp det genomsnittliga antalet barn per avdelning på huvudmannanivå. Antalet barn per avdelning varierar

mellan olika förskolenheter. Genomsnittligt antal barn per avdelning i de kommunala förskolorna år 2014 var:

- 12,7 barn på avdelningar med barn till och med tre år
- 18,9 barn på avdelningar med barn fyra år och äldre.

I figur 2 nedan framgår en jämförelse av genomsnittliga antalet barn per avdelning i Jönköping och likvärdiga kommuner. Uppgifterna avser förskolor i kommunal och i enskild regi, samtliga åldrar. Jönköping är den kommun i jämförelsen som har minst genomsnittligt antal barn per avdelning.

Figur 2. Antal barn per avdelning i Jönköpings kommun och likvärdiga kommuner år 2014

Av skollagen framgår att barngrupperna skall ha en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö. Skolverket är tydlig med att gruppstorlek är mer avgörande för pedagogisk kvalitet än personaltäthet. Det är dock alltid nödvändigt att anpassa gruppstorleken utifrån barnens behov och verksamhetens förutsättningar. Skolverket skriver vidare att det inte finns belägg för att det skulle finnas någon bestämd gruppstorlek eller personaltäthet som är optimal i alla sammanhang.²

Skolverkets uppfattning får brett stöd i samtal med pedagoger och barnskötare inom nämndens verksamhet. En samstämmig bild i intervjuerna med personalen är att det är ett trubbigt verktyg att fastställa en bestämd gruppstorlek samt att förutsättningarna i den enskilda gruppen glöms bort. Det framhålls i intervjuer att grupper med 20 barn kan fungera utmärkt samtidigt som en grupp med 14 barn kan kräva mycket mer arbete.

lakttagelser

Jönköpings kommuns genomsnittliga antal barn per avdelning ligger något högre än vad nämnden satt som mål men är lägre än jämförbara kommuner.

Andelen förskolelärare i förhållande till barnskötare och jämförbara kommuner

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som förskollärare får bedriva undervisningen i förskolan. I undervisningen får

² Skolverket, Allmänna råd med kommentarer för förskolan

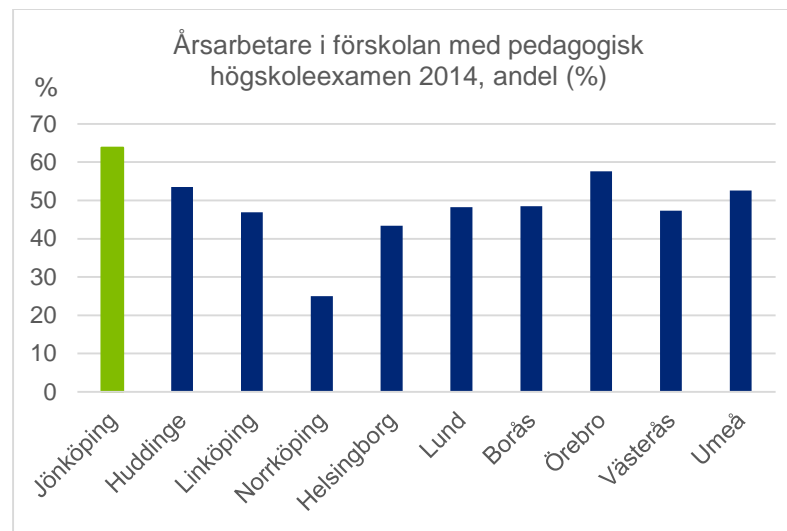
dock, utöver förskolelärare, finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas.

I förskolans läroplan förtydligas rollerna för förskollärare. Förskollärare har ett särskilt ansvar för:

- Att varje barn får sina **behov** respekterade och **tillgodosedda** och får uppleva sitt eget värde
- Att förskolan tillämpar ett **demokratiskt arbetssätt** där barnen aktivt deltar
- Att det utvecklas **normer för arbetet och samvaron** i den egna barngruppen.

Nämndens uttalade målsättning är att i första hand anställa förskollärare med pedagogisk högskoleexamen men det är upp till respektive förskolechef att anställa den som anses mest lämplig.

Jönköpings kommun har en högre andel årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen än likvärdiga kommuner vilket framgår i figur 3 nedan. Noterbart är att uppgifterna i figur 3 avser personal som uppfyller legitimationskravet. Jönköping har under lång tid arbetat med kompetensutveckling för *"förskollärare med lokal behörighet"*. För att möta kraven på legitimation finns nu ett samarbete med högskolan där de lokala förskollärarna ges möjlighet att komplettera de kurser som saknas för att bli legitimerade förskollärare.

Figur 3. Andel årsarbetare med pedagogisk högskoleexamen

Vi har tagit del av uppgifter om andelen barnskötare och förskollärare på respektive förskolområde inom kommunens verksamhet. Nämnden har uttalat att i första hand anställa förskollärare som en del i att öka kvaliteten i förskolan. Vi noterar att det finns skillnader mellan förskolområdena i fråga om hur stor andel förskollärare det finns i verksamheten. Givet att en hög andel förskollärare medför en högre kvalitet finns det risk för kvalitetsskillnader mellan kommunens förskoleområden.

laktagelser

Jönköpings kommun har en hög andel förskollärare jämfört med övriga kommuner i urvalet, vilket är i linje med ett av nämndens kvalitetskriterier.

Sjukskrivningar och personalomsättning

Vi noterar i tabellen nedan att sjukfrånvaron ökat i Jönköpings kommun den senaste treårsperioden vilket är i linje med trenden i riket. Den genomsnittliga sjukfrånvaron är högre bland barnskötare än förskollärare.

Tabell 2. Sjukdagar per anställd 2012-2014

Personalgrupp	2014	2013	2012
Förskollärare	22,03	20,12	19,96
Barnskötare	42,44 ³	32,53	31,10
Barn och utbildningsnämnden	19,22	18,14	17,04
Jönköpings kommun	22,40	20,20	19,20

Efter att ha tagit del av uppgifter om sjukskrivningar inom respektive förskoleområde konstaterar vi att det finns skillnader ifråga om nivån på sjukfrånvaron. Förvaltningen har initierat ett arbete med att kartlägga orsaker till skillnader i sjukskrivningsnivån mellan förskoleområden.

Förvaltningens personalenhet har uppgiften att löpande följa upp personalomsättningen i verksamheten och rapporterar löpande till nämnden. År 2014 uppgick personalomsättningen, exklusive pensionsavgångar, till 33 personer av över 1500 anställda inom förskolan.

³ Personalgruppen *barnskötare* är mindre än gruppen *förskollärare* varför några sjukskrivningar får stort genomslag i statistiken, enligt nämndens PA-konsult.

⁴ Källa: Skolverket, Vad påverkar resultaten i svensk grundskola? Kunskapsöversikt om betydelsen av olika faktorer s109-110 <http://www.skolverket.se/> 2015-06-02

lakttagelser

Vi noterar en hög sjukfrånvaro bland barnskötare i Jönköpings kommun till följd av ett antal långtidssjukskrivningar.

2.4 Resultat i grundskolan

Medför satsningar i förskolan bättre resultat i grundskolan i Jönköpings kommun jämfört med andra kommuner?

Skolverket konstaterar efter genomgång av nationell och internationell forskning att det finns ett positivt samband mellan förskola av god kvalitet och senare skolprestationer. I sin rapport skriver Skolverket att en förskola med god kvalitet är särskilt gynnsam för socialt missgynnade barn.⁴

Förskolechefer och personal är samstämmiga i uppfattningen att en bra kvalitet i förskolan bland annat resulterar i barn med bättre språk, kreativ förmåga, ökad nyfikenhet och social kompetens.

Förvaltningsledningen konstaterar att elevernas kunskaper på nationella prov i årskurs 3 ligger högt i Jönköping men inte högst i riket. I bilaga 1 och 2 till denna rapport presenteras en summering av resultaten på de nationella proven i svenska och matematik i årskurs 3 för riket, Jönköpings kommun och likvärdiga kommuner läsåren 2010 – 2011 samt 2013 – 2014. Baserat på en översiktlig genomlysning ser vi tendenser till att

eleverna i Jönköpings kommun presterar något bättre än genomsnittet men vi kan inte styrka några kausala samband.

I intervjuer med nämndens företrädare framhålls att Jönköpings kommun ger mycket goda förutsättningarna för en hög kvalitet i förskolan sett till antal barn per avdelning, personaltäthet och andel förskollärare men kommunen har inte de bästa resultaten i årskurs 9. Förvaltningen överväger att ta fram kriterier för att kunna följa sambandet mellan satsningar på förskolan och elevernas skolresultat över längre tid. Arbetet är i sin linda och vi ser positivt på intentionerna med det.

En samstämmig bild efter genomförda intervjuer är att en bra kvalitet i förskolan medför ökade förutsättningar för att prestera bra i grundskolan. I samtal med ledning, förskolechefer och personal framkommer emellertid att det finns en osäkerhet om hur resultaten kan mätas. Personalen framhåller också en bristande återkoppling från grundskolan avseende hur det går för barnen när de lämnat förskolan.

lakttagelser

Forskning menar att det finns ett positivt samband mellan förskola av god kvalitet och senare skolprestationer. Vi kan inte styrka ett sådant samband i denna granskning men förvaltningen överväger att utveckla sätt att mäta detta samband.

2.5 Nämndens uppföljning av kvaliteten

Hur följer nämnden upp om satsningen på förskolan resulterar i högre kvalitet?

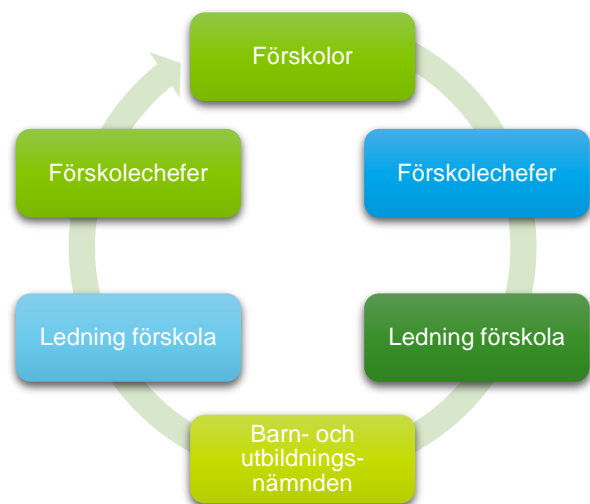
Nämnden följer upp kvaliteten i förskolan genom det systematiska kvalitetsarbetet samt genom tillsynen av de fristående förskolorna.

Nämndens metodik i kvalitetshänseende

Nämnden har ett etablerat strukturkapital genom rutiner och processer för det systematiska kvalitetsarbetet. I detta tillämpas ett årshjul med avstämningar i juni och november månad. Det systematiska kvalitetsarbetet utgår från en självskattning som kanaliseras in från samtliga förskolor via förskolechefer till ledningsnivån och nämnden, se figur 4 nedan.

Nämnden och förvaltningsledningen analyserar det arbete som görs på förskolområdena. Aktuella frågor lyfts på uppföljningsmöten med förskolechefer som har i uppgift att förmedla uppgifterna till respektive arbetslag.

I intervjuer med förvaltningsledningen framhålls det svåra i att styrka en ökad kvalitet i förskolan till följd av ökade satsningar. En utmaning i det systematiska kvalitetsarbetet är att finna metoder för att mäta effekten av vidtagna åtgärder. Förvaltningsledningen anser att det är nödvändigt att hitta indikatorer för att följa upp den faktiska kvaliteten i ökad grad.

Figur 4. Processbeskrivning systematiskt kvalitetsarbete

Självskattningsmodellen innebär att samtliga förskolor skall bedöma hur väl verksamheten överensstämmer med ett antal påstående under rubrikerna:

- Normer och värden
- Utveckling och lärande
- Barns inflytande
- Förskola och hem
- Trygghet och god miljö.

I nämndens styrdokument betonas vikten av att respektive förskola analyserar utvärderingens resultat för att identifiera områden för att utveckla förskolans kvalitet och därmed barns möjligheter till utveckling och lärande. Förskolorna skall utvärdera verksamheten i enlighet med kvalitetshjulet, se figur 5 nedan.

Figur 5. Kvalitetshjul i det systematiska kvalitetsarbetet i förskolan

Uppföljning fristående förskolor

Kommunen är ansvarig för tillsynen av de fristående förskolor som kommunen godkännt. Genom en resurs i form av en skolutvecklingspartner med ansvar för tillsynen av de fristående förskolorna har nämnden systematiserat tillsynen.

Skolutvecklingspartnern följer upp de fristående förskolorna med 1 – 3 års mellanrum beroende på tidigare iakttagelser. Denne redovisar resultatet av genomförd tillsyn två gånger om året till nämnden.

Efter varje tillsynsbesök skriver skolutvecklingspartnern en rapport och har möjlighet att ge förelägganden om åtgärder som måste vidtas. Det framhålls i intervju att de fristående förskolorna är mycket öppna för feedback och benägna till utveckling. De fristående förskolorna framhåller också i intervjuer ett mycket gott samarbete med kommunen som tillsynsmyndighet.

lakttagelser

Nämnden har etablerade rutiner och metoder för att följa upp kvaliteten i kommunens förskola genom det systematiska kvalitetsarbetet samt genom tillsynen av de fristående förskolorna.

Säkerställer nämnden att satsningen på förskolan medför högre kvalitet?

Efter genomförda intervjuer och dokumentstudier är intrycket att nämnden etablerat en struktur för ett systematiskt kvalitetsarbete genom rutiner och processer. Verksamheterna analyserar och diskuterar kvalitet och arbete. Frågor uppstår om huruvida analysen och diskussionen leder till faktiska förändringar. Det finns möjligheter för nämnden att utveckla det sista steget i processen att säkerställa faktiska förändringar och få alla medarbetare att arbeta mot samma mål.

lakttagelser

Nämnden arbetar systematiskt med att försöka säkerställa att satsningar i förskolan ger högre kvalitet men bedöms ha ytterligare arbete kvar i de processerna innan detta kan sägas vara fullt ut ändamålsenligt. Bland annat beroende på att det råder en osäkerhet om vilka kvalitetskriterier som gäller inom organisationen. Det beror också på svårigheter för nämnden att utveckla det sista steget och åstadkomma faktiska förändringar.

3. Diskussion och bedömning

Utifrån resultatet av genomförd granskning presenteras i följande kapitel en diskussion kring gjorda iakttagelser samt rekommendationer och förslag på utvecklingsområden.

Efter genomförd granskning står det klart att förskolan i Jönköpings kommun i jämförelse med andra stora kommuner har goda förutsättningar för en hög kvalitet sett till ekonomiska resurser, antalet barn per avdelning, personaltäthet och personalens kompetens. Vidare finns etablerade strukturer för det systematiska kvalitetsarbetet med två stora uppföljningar årligen. Nämnden saknar dock metoder för att säkerställa att de satsningar som görs i praktiken leder till en högre kvalitet i verksamheten. I de samtal som förts under granskningen framgår emellertid att det saknas en enhetlig syn av kvalitetsbegreppet i förskolan.

Nämnden uttalar att utbildade förskollärare samt antalet barn per avdelning är viktiga förutsättningar för en god kvalitet och har därför fastställt mål om maximalt 12 barn i småbarnsavdelningar och 18 barn i avdelningar med äldre barn. Personal inom förskolan framhåller att det upplevs som trubbigt med ett fastställt mål om antalet barn per avdelning och att förutsättningarna i den enskilda gruppen glöms bort. Detta överensstämmer med skolverkets uppfattning att det finns en risk för att barnens behov kommer i andra hand om ansvariga för förskolan fokuserar på en siffra istället för barnens bästa.⁵

Vi vill belysa att antalet barn per avdelning inte alla gånger är detsamma som storleken på barngrupperna. Det är inte oväsentligt att mäta det genomsnittliga antalet barn per avdelning då det kan ge värdefulla

indikationer och ett mått på hur nämnden avser att skapa förutsättningar för en god kvalitet. Det är viktigt hur avdelningen delas upp i mindre grupper i vardagen och att det finns personal till det.

Pedagoger och barnskötare lyfter fram pedagogiska processer, pedagogisk miljö, samspel, bemötande och värderingar som kännetecknande för en förskola med hög kvalitet. Samtliga intervjuade aktörer är överens om att föräldrar i första hand värdesätter tryggheten och därefter lärande och kunskap. Nämnden har definierat de begrepp som är enkla att följa upp och relatera till, antal barn per avdelning och personalens formella kompetens men det framstår som att dessa inte fullt ut är i linje med det som andra aktörer definierar som kvalitet i förskolan.

Att nämnden initierat ett arbete med att involvera föräldrar i fokusgrupper är viktigt för det skapar möjlighet att bygga ett kvalitetsbegrepp utifrån samtliga aktörers uppfattning. Det är viktigt att föräldrarnas syn på förskolan tas tillvara och det är angeläget att nämnden utarbetar fungerande metoder för det.

I granskningen har noterats ett stort antal kvalitetskriterier som kan stå i konflikt med varandra. Att väga resurserna mot varandra blir viktigt när långa öppettider kan stå i konflikt med hög personaltäthet. Hög kvalitet i termer av stor andel förskollärare kan också stå i konflikt med fler antal anställda i verksamheten.

---

⁵ <http://www.skolverket.se/> 2015-06-02

Genomförda intervjuer indikerar att det finns möjligheter att utveckla samverkan mellan skolformerna. Personal som arbetar i förskolan framhåller återkommande bristande dialog och återkoppling från förskoleklassen och grundskolan avseende barnens utveckling och kunskapsnivå. En fungerande återkoppling är väsentlig för utvecklingen av lärandet i förskolan och för barnens vidare utveckling i grundskolan.

Svar på revisionsfrågan och rekommendationer

Den övergripande revisionsfrågan är:

Har barn- och utbildningsnämnden ändamålsenlig styrning och ledning av kvaliteten i förskolan?

Vår bedömning är att barn- och utbildningsnämnden uppvisar brister i styrning och ledning av kvaliteten i förskolan.

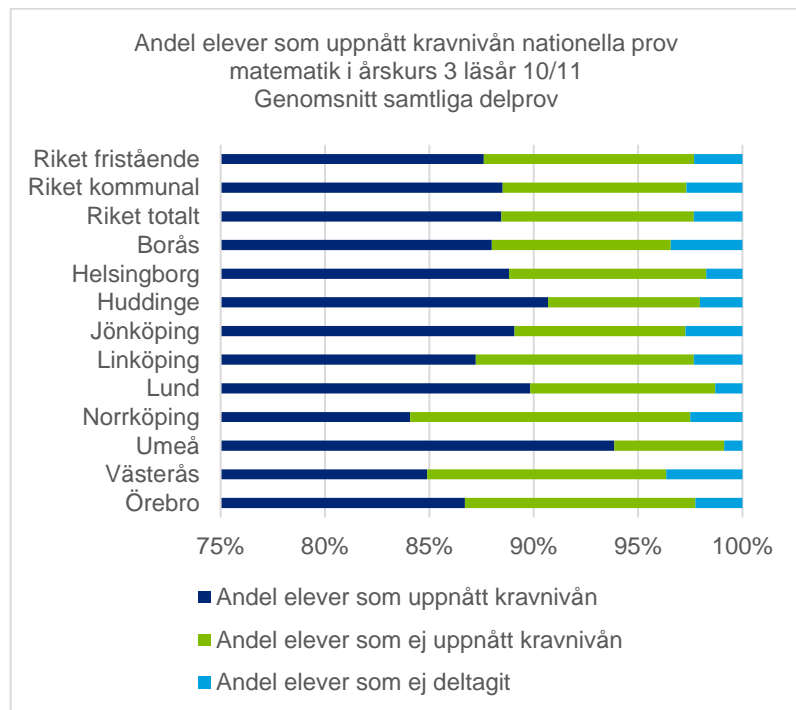
Utifrån vad som framkommit i granskningen lämnas följande rekommendationer och förslag på utvecklingsområden:

- Barn- och utbildningsnämnden rekommenderas att sträva efter en enhetlig syn på kvalitetsbegreppen i förskolan mellan olika aktörer.
- Barn- och utbildningsnämnden rekommenderas att fortsätta arbetet med att utveckla nya metoder för att ta tillvara föräldrarnas uppfattning om förskolan.
- Barn- och utbildningsnämnden rekommenderas att vidta åtgärder för ökad samverkan mellan samt återkoppling från grundskola till förskola avseende barnens kunskapsnivåer.
- Barn- och utbildningsnämnden rekommenderas att fortsätta arbetet med att utveckla metoder för att kunna verifiera huruvida en större resursinsats i förskolan leder till bättre resultat i grundskolan.
- Barn- och utbildningsnämnden rekommenderas att utveckla det sista steget i processen avseende satsningar i förskolan för högre kvalitet, så att faktiska förändringar säkerställs.

Bilaga 1 – Resultat på nationella prov matematik årskurs 3

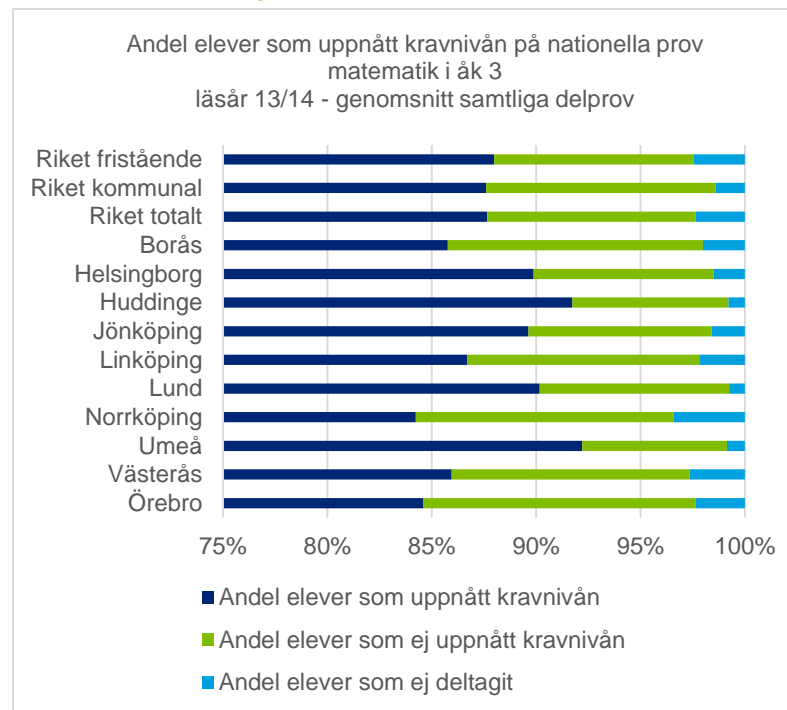
Nedan presenteras det genomsnittliga andelen elever som uppnått kravnivån på nationella provet i matematik årskurs 3 läsåret 2010-2011 samt 2013-2014.

Resultat nationella prov matematik årskurs 3 läsåret 10-11

Figur 6. Resultat nationella prov matematik årskurs 3 läsåret 10-11

Resultat nationella prov matematik årskurs 3 läsåret 13-14

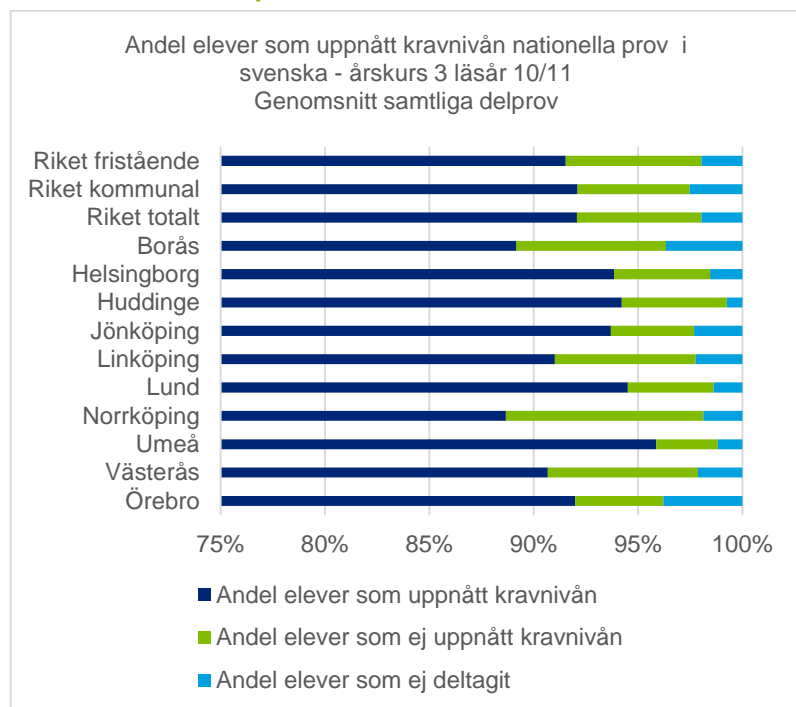

Figur 7. Resultat nationella prov matematik årskurs 3 läsåret 13-14

Bilaga 2 – Resultat på nationella prov svenska årskurs 3

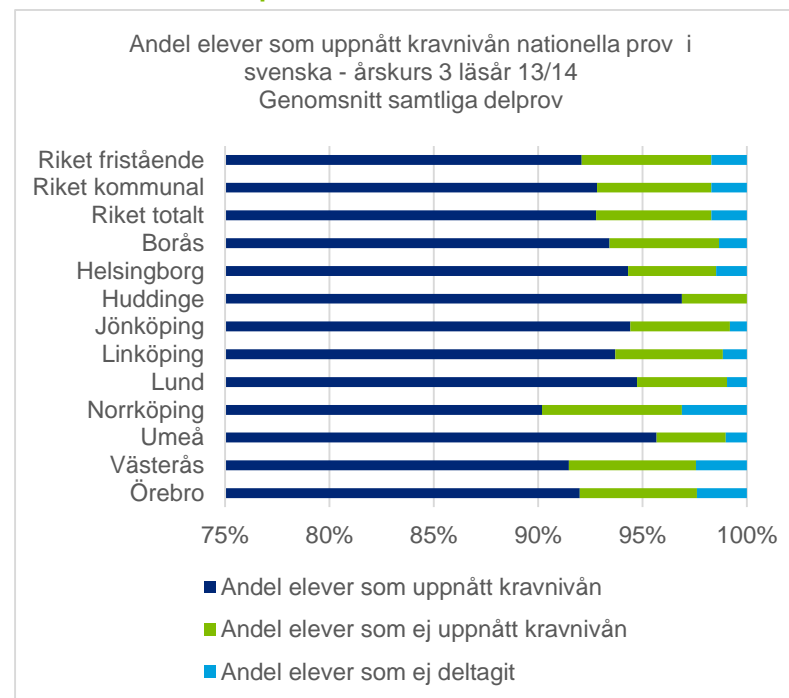
Nedan presenteras det genomsnittliga andelen elever som uppnått kravnivån på nationella provet i svenska årskurs 3 läsåret 2010-2011 samt 2013-2014.

Resultat nationella prov svenska årskurs 3 läsåret 10-11

Figur 8. Resultat nationella prov svenska årskurs 3 läsåret 10-11

Resultat nationella prov svenska årskurs 3 läsåret 13-14

Figur 9. Resultat nationella prov svenska årskurs 3 läsåret 13-14

About Deloitte

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee (“DTTL”), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as “Deloitte Global”) does not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte provides audit, tax, consulting, financial advisory, risk management, tax and related services to public and private clients spanning multiple industries. With a globally connected network of member firms in more than 150 countries and territories, Deloitte brings world-class capabilities and high-quality service to clients, delivering the insights they need to address their most complex business challenges. Deloitte’s more than 210,000 professionals are committed to becoming the standard of excellence.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, or their related entities (collectively, the “Deloitte network”) is, by means of this communication, rendering professional advice or services. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.